

EĞİTİM SİSTEMİMİZDE TELEVİZYONDAN YARARLANMA OLANAKLARI*

SORUN

Doç. Dr. Adil TÜRKÖĞLU*

Kitle iletişim araçlarının eğitim alanında kullanılması, uzağa gitmeyen bir uygulamadır. İnsanoğlu bilgi, beceri ve tecrübelerini yeni kuşaklara iletme gereksinimini devamlı olarak duymuştur. Kitle iletişim araçları, iletişim olgusunun, geliştirilmiş çalışmalarından bir tanesidir.

Film, diya, tepegöz, radyo, televizyon öğretim makinası gibi teknolojik ürünlerin eğitim hizmetine sokulması çalışmaları eğitim teknolojisi alanı içindedir. Bunlardan toplu iletişim araçları olarak nitelenen film, radyo ve özellikle televizyonun öğretimde kullanılması halinde sınıf ve öğretim koşullarına, öğrenen ve öğretilenlerin tepkilerinin neler olacağı, yeni ortamın etkinlik derecesi, finansmanı daha etkin yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi araştırmalara konu olmaktadır.

Çeşitli ülkelerde bugün televizyon, eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Etkili bir iletişim aracı olması dolayısıyla bu alanda devrim yapacak niteliktedir.

Eğitimde televizyon kullanılmasının başlıca amaçları:

1. Ders saati maliyetini düşürmek,
2. Öğretmene daha fazla hazırlık zamanı kazandırmak,
3. Öğretimin kalitesini yükseltmek,
4. Derslik yeri tasarrufu sağlamaktır¹.

* Bu inceleme 1977 yılında Televizyonun eğitim sistemimizde yararlanma olanaklarını belirlemek için yapılmıştı. Televizyondan okuma yazma ve açık öğretimde yararlanılması incelemenin güncelliğini koruduğunu göstermektedir. Bu nedenle yayımlanmasının yararlı olacağı beklenmektedir.

* Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü Programı Geliştirme Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

Televizyonla eğitimde üç değişik yöntem kullanılmaktadır. Bunlar; 1) Direkt öğretim, 2) Zenginleştirme veya geliştirme öğretimi 3) Belirli bir programın tümünü kapsayan öğretim yöntemleridir. Direkt öğretim sınıf öğretimini liderliğinde ve öğretmeni bulunmayan dersler için uygulanır. Geliştirme programları ise dersleri tavkiye niteliğindedir. Toplam öğretim ise okula devam olanağı bulamayan öğrenciler içindir. Bu yöntemler çeşitli ülkelerde koşullara göre uygulanmaktadır².

Mekanik araçlar olarak radyo ve televizyon insanlar arasında yüzyıllardır devam eden haberleşme sürecine makina gücünü katmışlardır.

Radyo ve televizyon okur yazarlığı hangi düzeyde olursa olsun her türlü halk yığınlarını kolaylıkla etkileyebilmekte ve kapsamaktadır.

Sosyal değişimde, ıkle haberleşme araçlarının, özellikle televizyonun rolü bulunmaktadır. Radyo ve televizyon okur yazarlık şehirleşme ve ulaşım gibi alanlarda geri durumda bulunan ülkelerde başlıca haberleşme aracıdır. Yapılan araştırmalar radyo ve televizyonun toplumsal değişimde etkisi olduğunu gerçeğini ortaya çıkarmıştır³.

Bu güne kadar yapılan araştırmaların bulgularına dayanılarak televizyonla eğitim hakkında şu genellemeler yapılmaktadır.

- 1- Televizyonla öğretim bilgi edinme ve saklamada etkilidir.
- 2- Öğretimde kişisel temas olmadığından televizyon dersi, derslik te öğretmen öğrenci faaliyetıyla takip edilmelidir.
- 3- Öğretmen planlama, uygulama ve değerlendirme çalışmalarına katılmalıdır.
- 4- İlgili görsel, işitsel araçlarla birlikte kullanılması televizyonla öğretimde, televizyonun etkinliğini artırır.
- 5- Diğer görsel işitsel araçlar için bir başlangıç olarak kullanılmalıdır.
- 6- Televizyonun kullanılacağı ortamın görme ve işitmeye uygunluğu televizyonun etkinliğini artırır.
- 7- Merak uyandırır, öğrenciyi kişisel çalışmaya sevk eder⁴.

Tüm bu avantajların yanında televizyonla öğretim bir takım sorunlarda yaratmaktadır. Bu sorunlar, çözülmesi olanak taşıyan sorunlar olup Yöneticilerce aracın önemini anlamaları gerekmektedir.

Çeşitli Ülkelerde Televizyonun Eğitimde Kullanılması.

Kalkınma çabası içinde bulunan ülkelerde şu yalın gerçeği yanıt aranmaktadır.

- 1- Nüfus patlaması.
- 2- Geleneksel yöntemlerin yetersizliği.
- 3- Temel eğitimden ve öğretimden yoksun milyonlarca kişinin kısa yoldan ve yaygın bir şekilde eğitilmesi

Televizyonla eğitim her yıl dünyanın çeşitli merkezlerinde yapılan toplantılarda konu olmakta denemelerden alınan sonuçlar kullanılan teknikler tartışılmaktadır.

Tüm Ülkelerde Ortak Eğilim.

1- Televizyonun bir kitle yayın aracı olarak ilgiyi çekme ve sürdürme niteliğinden yararlanarak ülkelerde mevcut okur yazarlık sorununun çözümüne yardımcı olmak.

Bu alanda yapılan bir araştırma İtalya, ve Hindistan'da başarılı sonuçlar alındığını kanıtlamaktadır⁵.

2- 14-16 yaşında değin öğretimin zorunlu olduğu okul bulunmayan köy ve kasabalarda yaşayan çocuklarda öğrenim olanağı sağlamak.

3- Halk eğitimi programlarının uygulanmasına yardımcı olmak.

Radyo ve televizyon özellikle, okur yazarlık ulaşım, kentleşme gibi alanlarda geri durumda bulunan ülkelerde başlıca haberleşme ve bildirim aracıdır⁶.

1964 yılında İran'da M.E. Bakanlığı okullarda eğitim yapmak amacıyla, eğitici televizyon programlarına başlamıştır. Beyaz ihtilâlden sonra İran televizyonu, eğitici televizyon programları ile okullara eğitim yapmak görevini de yüklemiştir⁷.

Mısır ve Sudan'da programlar kültürü geliştirme ve diğer dünya kültürlerine halkı tanıtmak amacı gütmektedir.

Irak'da eğitim yayınları hem kürtçe hem arapça yapılmaktadır⁸.

Televizyon yayınları İsrail'de önce okullarda eğitim olanakları sağlamak ve gerekli öğretmen gereksinimini karşılamak için 1963

de başlatılmıştır. Sonraları, proje çgıtici televizyon vakfı adını alıp, İsrail M.E. Bakanlığı ile işbirliği yaparak yayınlarına devam etmiştir⁹.

İsrail televizyonu, yeni gelen göçmenlerin ibrance öğrenmelerine yardımcı olmaktadır¹⁰.

İngiltere'de University Of The AIR.

1966 da bir hükümet tebliği ile bu alanda çalışmalara başlandı. Bu yeni çabanın amacı Milli Öğretim kurumlarını yönetim altında, diploma verecek yepyeni bir üniversitenin kurulmasıdır.

Üniversitede Amerikan kredi sistemi uygulanacaktır. Yıl içinde aldığı kursta başarı gösteremiyenler kursu tekrar edebileceklerdir. Öğrenciler 5 yıl içinde diplomalarını almış olacaklardır. Kurslar teknik ve fen öğretimi konularını içerecek, üniversite öğrencilerine mümkün olanı verebilmek birliğine gidilecektir.

Üniversite öğrencileri, öğrenimini yarıda bırakarak okuldan ayrılan gençler değil çalışan aile sorumluluğu taşıyan yetişkinler olacaktır¹¹.

Türkiye'de Televizyon

Televizyon alanında Türkiye hem gelişmiş ülkelerden hem de az gelişmiş birçok ülkeden geri kalmıştır.

Türkiye'de ilk televizyon yayınına İstanbul Teknik Üniversitesinde ve kapalı devre yayını olarak 1954 yılında başlamıştır.

Birinci beş yıllık kalkınma plânı çalışmaları sırasında "Eğitim ve Ulusal bütünlüğün sağlanması konusunda etkili bir araç olarak radyololardan daha iyi yararlanılması üzerinde öncelikle durulduğu ve televizyonun ekonomimiz için pahalı olacağı için televizyonun kurulup çalıştırılması düşünülmemiştir¹².

1966 yılında Federal Almanya ile yapılan bir anlaşma ile televizyon eğitim merkezi kurmak için gerekli araç ve gereçler sağlanmış, 1966 yılında kapalı devre stüdyo yayınına başlanmış, daha sonra gene aynı kanaldan televizyon vericisi araç ve gereçleri alınmış ve 31 Ocak 1968 tarihinde haftada üç günlük deneme yayınlarına girişilmiştir¹³.

Türkiye'nin doğal yönden engebeli bir ülke olması nedeniyle vericilerin ne denli yüksek yerlere kurulursa kurulsun yayınları engellediği ileri sürülmektedir.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı radyo ve televizyon özel ihtisas komisyonunda Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı çalışmalarındaki görüş terkedilmiş “Sosyal değişmelerin sosyolojik Kanunlara tabi olduğu, ancak geri kalmış ülkelerin teknolojiden yararlanarak sosyal değişmeleri hızlandırabilecekleri” düşüncesiyle okul sayısı az, öğretmen sayısı az” olan Türkiye’de TV. nin meslek kursları açarak Türkiye’yi sanayileştirmeye götürecektir insan gücü arzını yeterli çerçeveye çıkarmasının mümkün olacağı” düşüncesine varıldığı belirtilmiştir¹⁴.

Halen televizyon hergün yayın yapmakta olup, tüm ülkeye yayılmış durumdadır.

359 sayılı TRT kuruluş Kanununun 5. maddesindeki, yayın hizmet ve araçları bölümünde “kurum, fikir, sanat, Milli Eğitim ve toplum kalkınması konularında programlar hazırlayacak, yayınlar yapacaktır” demektedir.

Bugün Türkiye’de nüfus 63 bin yerleşme merkezinde yaşamaktadır. Köylerin onda birinde okul olmayıp, okuma çağındaki nüfusun % 89 una ilk öğretim % 64 üne orta öğretim, % 4’ü yüksek öğretime devam olanağı bulmaktadır.

Okul yapma ve öğretmen yetiştirmenin güçlüklerinden kurtulmayan ülkemizde TRT kurumu ilgilileri, kendi raporlarında veya Devlet Plânlama Teşkilatı ile birlikte çalıştıkları, özel ihtisas komisyonlarında hazırlanan raporlarda, defalarca bu alandan radyo ve televizyondan yararlanılmasını önermişlerdir¹⁵.

Son zamanlarda kamu oyunda televizyon ve radyodan eğitim amacıyla yararlanma olanakları tekrar tartışma konusu olmuştur.

Göze, kulağa ve ruha hitap etmesi ayağa gitmesi kolaylıkları ve fonksiyonu bakımından televizyon ile okuma yazma seferberliği kısa sürede geçmişin boşluklarını doldurabilir¹⁶.

“Televizyon bir lüks değil, yeni çağın bir oluşum sembolü, ana unsurudur. Televizyon iyi kullanabildiği zaman kitlesel eğitim Milli Birlik ve Milli Beraberliğin, sosyal gelişmenin sağlanmasında en etken hatta en ucuz araçtır¹⁷”.

Bu çalışmada, ülkemizde eğitim sorunlarının çözümünde televizyondan nasıl yararlanılacağı araştırılarak bu konuda ilgililerin eğilimleri toplanarak bunların ışığında genel önerilere yer verilmiştir.

Soruna ilişkin ne ve neden sorularına değindikten sonra nasıl sorusuna yer verilecektir.

YÖNTEM

Bu çalışma esas itibari ile Televizyonun eğitim sistemine uygulama olanaklarını araştıran bir çalışmadır. Araştırmalarda problemin geliştirilmesi için literatür taraması zorunludur. İncelemeye anket ile başlamak cetvellerden ibaret yayınlarla sonuçlanmaktadır. Bunun için anket geliştirilirken ilgili literatür taranarak genel sorunlar tesbit edilmiştir.

1. Evren ve Örneklem: Çalışmada evren Türkiye de konuyla sorumlu olan kuruluşlar ve Fakültelerde,

- a) Genel müdür ve yardımcıları,
- b) Daire başkanları,
- c) Araştırma şubeleri elemanları,
- d) Asistan, doçent ve profesörlerdir.

Şu kuruluşlara 80 anket uygulanmıştır;

- 1- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (9)
- 2- Milli Eğitim Bakanlığı (20)
- 3- Devlet planlama teşkilatı (7)
- 4- Milli eğitim Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi (15)
- 5- Milli eğitim Bakanlığı: Planlama, Araştırma-Koordinasyon Dairesi (9)
- 6- Eğitim Fakültesi (12)
- 7- Basın Yayın Yüksek Okulu (8)

Uygulanan 80 anketten 70 ine cevap verilmiştir. Buna göre katılma oranı % 87,5 dir ki, bu tip araştırmalar için yeterlidir. Kuruluşlara verilen anket sayısı belirli olmakla beraber hangi kuruluştan ne kadar cevap alındığı belirtilmemiştir. Bulgularda kuruluşların fikirleri ayrı ayrı değerlendirilmediği için bu yola baş vurulmamıştır.

Çalışma için bilgi toplamak üzere hazırlanan anket ilgililere mayıs ayında uygulanmıştır. Ayrıca bir kısım ilgililerle mülakatta yapılmıştır.

Bilginin Analizi.

Toplanan bilgileri kullanabilmek için sorulardaki alternatifler ayrı ayrı, açık uçlu soru ise birlikte olmak üzere basit istatistiki işlemlerle değerlendirilmiştir. Verilen yanıtlar yüzde olarak ifade edilmiştir.

II

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ilgililerin verdikleri yanıtlar, tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

Televizyonun Eğitim Sisteminde Kullanılması Gereği ve Nedenleri.

TABLO — I

	%
Evet % 92.6	
Öğretimin etkinliğini artırmak	51.9
Eğitimde fırsat ve olanak eşitliği	13.2
Nüfusumuzun çoğunun okuma yazma bilmemesi	9.8
Bilgi edinme ve saklamada etkili olması	2.9
Başka	14.7
Hayır % 7.4	
Ülkemizde gerekli personel olmaması	3.4
Lüks olması	4

Tabloda görüldüğü gibi tüme yakın ilgililer televizyonun eğitim sisteminde kullanılması gerektiğine inanmaktadırlar. Kullanılmasına hayır diyenlerin ileri sürdükleri seçenekler lüks bir araç oluşu ve gerekli personelin bulunmaması, geçersiz ve çözümü olan seçeneklerdir. % 52,9 u kullanılma nedeni olarak öğretimin etkinliğini artırmaktadır diye yanıt vermişlerdir. Bu cevap eğitimde televizyonun kullanılma amaçlarından birisi olup tutarlıdır. % 14,7 si tüm seçenekler dolayısıyla televizyonun eğitim sisteminde kullanılmasını önermektedirler. Bu durum ideal olmakla birlikte bir anda tümünün çözümlenmesi olanak dışıdır. Bir yanıtta zaman yer ve personelde tasarruf sağlamak için kullanılmasını önermektedir. Soruda bulunmayan bu seçenek yerinde olup televizyonun eğitimde kullanılma amaçlarından bir diğeridir.

Birinci Beş Yıllık Plânda ve daha sonra ilgililerce ileri sürülen "Televizyonun ekonomimiz için pahalı olacağı" görüşleri böylece terk edilmiş olmaktadır. Hızla yayılan televizyon sistemi bunun kanıtlarıdır. Sorun daha değişik bir tarzda eğitim sisteminde uygulanmasıdır. Bu alanda ise ilgililerin görüşü gelecek için ümit vericidir.

TABLO — 2

Televizyonla Eğitimde Öncelikle Hangi Eğitim Sorunu Ele Alınmalı.

	%
Okuma yazma ve yetişkinler eğitimi	55.6
Öğretmen ve öğrencilere eğitim	15.6
Mesleki eğitim	13.1
Yüksek öğretim	1.4
Başka	14.3

Ülkemizin % 59'unun okuma yazma bilmediği ve Cumhuriyetten beri bu sorun çözümlenemediğine göre televizyonun okuma yazma ve yetişkinler eğitiminde kullanılması yerindedir. Unesco tarafından yapılan bir araştırma okuma yazma öğretiminde televizyonun etkili olduğunu göstermektedir.

Bu soruya verilen diğer cevaplar ise:

- i- Tüm eğitim sorunlarının çözümüne önem verilmesi.
- ii- Tabanı siyasal ve ekonomik kararların oluşumunda etki kilmayı sağlayacak eğitim.
- iii- Bazı bölgelerde türkçe öğretilmesine ağırlık veren eğitim.

Televizyonla türkçe öğretilmesinin önerilmesi yerindedir. Yapılan bir araştırmaya göre türkçeyi yeterince bilmiyen çocuklar eğitimde büyük güçlüklerle karşı karşıyadırlar.

TABLO — 3

Başlangıçta Televizyonla Eğitimde Hangi Sistem Uygulanmalıdır.

	%
M.E.B. ve T.R.T. nin İşbirliği ile hem ortak hem ayrı kanallardan yayın	67.1
Milli bir eğitim televizyon sistemi	15.6
T.R.T. kurumundan yararlanılmalı	13.1
Üniversite kapalı ve açık devre yayın sistemi	—
Başka	4.2

İlgililerin % 67'1 i başlangıçta, televizyonla eğitimde M.E.B. ve T.R.T.nin işbirliği ile hem ortak hem ayrı kanallardan yayın yapılmasını önermektedirler. Kanımca bu görüş hem Millî Eğitim Bakanlığının elindeki araçların etkinlikle kullanılması, hem de iki kurum arasında bu alandaki çatışmaları önlemesi açısından yerindedir.

Milli bir televizyon sistemi kurulması daha yerinde olmakla birlikte henüz normal televizyon şebekesinin kurulmadığı ülkemizde bu sistemin kurulması erken sayılabilir.

TABLO — 4

Televizyonla Eğitimde Hangi Kuruluşlar Sorumlu Olmalıdır.

	%
T.R.T. M.E.B. ve Üniversiteler	48.5
Üniversiteler T.R.T.	27.4
T.R.T. M.E.B ve Diğer Bakanlıklar	11.3
M.E.B.	5.7
T.R.T.	1.4
Başka	5.7

İlgililerin % 48,5 u televizyonla eğitimde T.R.T M.E.B. ve üniversitelerin sorumlu olmasını önermektedirler.

Bir evvelki tabloda görülen başlangıçta televizyonla eğitim sistemi olarak M.E.B. T.R.T. nin işbirliği ile hem ortak, hem de ayrı kanallardan yayın yapılması benimsendiğine göre, sorumluluğunda M.E.B T.R.T ve üniversitelerde olması tutarlı bir görüştür. Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu birlikte sorumluluğu paylaşırlar. Özerk üniversitelerde bilimsel danışmanlık yönünden yardımcı olabilirler.

Bu soruya verilen diğer cevaplar

- i- T.R.T. işçi, çiftçi yüksek öğrenim kuruluşları,
- ii- Özel bir kuruluş sorumlu olmalıdır.

TABLO — 5

Finansman Sorunu Nasıl Çözümünebilir.

	%
Devlet bütçesinden özel bir ödenek ayrılmalıdır	75.6
M.E.B. bütçesinden ödenek ayrılmalıdır	8.7
T.R.T. bütçesinden ödenek ayrılmalıdır	5.7
Vakıflardan, bağışlardan özel idare bütçelerinden	—
Başka	10

Tabloda görüldüğü gibi ilgililerin % 75.6 sı finansman sorununun Devlet bütçesinden özel bir ödenekle çözümlenmesini önermektedirler. Şayet Devlet Televizyonunun eğitim sisteminde kullanılmasını bir politika olarak benimserse bu olanak dahilindedir. Bir grup ise sorunun Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Radyo Televizyon kurumu ve vakıflardan bağışlardan gelen gelirlerle çözümlenmesini önermektedirler. Devletin her tarafa yetişemediği ve fakir bir ülke olmamız gerçeği kabul edilirse bu öneri yerindedir. Eskişehir

Televizyonla eğitim enstitüsü finansman sorununu büyük ölçüde başarılarla çözümlenmiştir.

TABLO — 6

Bu Alanda Çalışacak Personel Nasıl Yetiştirilebilir.

	%
Yurt dışından uzmanlar getirilerek M.E.B. ve Üniversite bünyesinde	51.4
Üniversitelerde	28.6
Yurt dışına eleman gönderilmelidir	7.1
Yurt dışından uzmanlar getirilerek T.R.T. bünyesinde	2.9
Başka	10

İlgililerin % 51,4 ü bu alanda çalışacak personelin M.E.B ve üniversitelerde yetişmesini önermektedirler. Üniversitelerde yetiştirilmesini öneren görüşün bu görüşe yakın olduğu kabul edilirse personel ülkemiz olanaklarıyla yetiştirilebilir.

Yurt dışından gelen uzmanların ülkemiz koşullarını hesaba katmaksızın, öğretimde ve tavsiyede buldukları düşünülürse, personelin ülkemizde yetiştirilmesi görüşü daha da yerindedir. Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Basın Yayın Yüksek Okulu, Radyo ve Televizyon bölümünde kısa sürede personel, uzun sürede öğretim üyesi yetiştirilmesi olanak dahilindedir.

TABLO — 7

Programlar Nasıl Hazırlanmalıdır.

	%
T.R.T. Kurumunda Merkezi bir sistemde, M.E.B. ile işbirliği yapılarak	48.6
Televizyonla öğretim için kurulmuş program geliştirme merkezleri tarafından	30
Her kurum kendi kapsamına giren konularda kendisi tarafından	5.7
Başka	15.7

İlgililerin % 48,6 sı programların T.R.T kurumunda merkezi bir sistemde, M.E. Bakanlığı ile işbirliği yapılarak, % 30 televizyon ile öğretim için kurulmuş program geliştirme merkezleri tarafından hazırlanmasını önermektedirler. Televizyonla eğitim için kurulmuş program geliştirme merkezlerinde T.R.T ve M.E. Bakanlığı elemanlarında görev alırsa, bu görüşün diğerine nazaran daha tutarlı olduğu görülmektedir. Sorun programların, programcılar tarafından konu uzmanlarıyla birlikte ele alınmasıdır. Bu yönden iki görüşün birleştirilmesi daha tutarlı sayılabilir.

Bu soruya verilen diğer yanıtlar.

- i- Üniversiteyle işbirliği yapılarak,
- ii- Ülke gereksinimleri dikkate alınarak kurumlar arası bir kuruluş tarafından,
- iii- İzleyici ile anketlerden yararlanılarak.

Üniversitelerden ve çeşitli kuruluşlardan televizyonla öğretim için kurulmuş program geliştirme merkezlerine üye alınır, ortak bir görüşte birleşilmektedir. Çatışmaları önlemesi açısından bu yerindedir.

TABLO — 8

Televizyonla Eğitimde Uygulanacak Programlarda Hangi Amaçlara Öncelik Verilmelidir.

	%
Çok yönlü (Mesleki kültürel-Ekonomik)	72.7
Ekonomik ve Sosyal	7.1
Eğitsel	13.1
Başka	7.1

Tabloda görüldüğü gibi ilgililerin % 72,7 si programların çok yönlü olmasını önermektedir. Yapılan araştırmalar programların sadece eğitsel olmasının yetersizliğini göstermektedir. Hazırlanan programların çok yönlü olması öğretim ve motivasyon yönlerinden daha etkili olmaktadır.

TABLO — 9

Örgün Eğitimde Hangi Soruna Öncelik Verilmelidir.

	%
Orta öğretim programlarını zenginleştirme	25.7
Okuma yazma öğretimi	24.3
İlk öğretimde okullaşma Oranını % 100 gerçekleştirme	17.1
Yüksek öğretim sınavlarına hazırlama	2.9
Sınıfta kalan öğrencileri tamamlayıcı kurlar	1.4
Başka	28.6

İlgililerin bu soruya verdiği cevaplarda, seçenekler arasında birbirine yaklaşık bir dağılım ortaya koymaktadır. Ülkemizde örgün eğitim alanındaki sorunların tümünün çözümlenememiş olması bu olguyu doğurmaktadır. Başka seçeneğin % 28,6 gibi bir çoğunluk teşkil etmesi ve grubun tüm sorunların ele alınmasını önermesi bu yargıyı kuvvetlendirmektedir. Ayrıca okuma yazma öğretimine ilk öğretimde okullaşma oranını % 100 gerçekleştirmeye verilen cevapların % 41 i teşkil etmesi bu alanlara ağırlık verilmesini yetişkinler eğitimiyle

ilgili seçenikle tutarlığı göz önüne alınırđa, ilgililerin okuma yazma sorununun çözüme önerdikleri görölmektedir.

TABLO — 10

Yetişkinler Eğitimi Programlarında Hangi Amaçlara Öncelik Verilmelidir.

	%
Mesleki eğitim	30
Günlük yaşantıya ağırlık veren eğitim	24.3
Okuma yazma eğitimi	11.3
Vatandaşlık eğitimi	8.7
Başka	25.7

İlgililerin bu soruya verdikleri cevaplarda, seçenekler arasında birbirine yaklaşık bir dağılım ortaya koymaktadır. Ülkemizde yetişkinler eğitiminde tüm sorunların çözülmemiş olması bu olguyu doğrulamaktadır. Başka seçeneğinin % 25,7 gibi bir çoğunluk teşkil etmesi ve grubun tüm sorunları ele alınmasını önermesi bu yargıyı kuvvetlendirmektedir. İlgililerin % 30 unun mesleki eğitime ağırlık verilmesini önermesi bu alanda ülkemizde önemli sorunların olduğunun bir kanıtı sayılabilir.

TABLO — 11

Televizyon Eğitimde Tek Olarak Kullanıldığı Zaman mı, Yoksa Diğer Yöntem ve Araçlarla Kullanıldığı Zaman mı Etkilidir.

	%
Diğer araçlarla	71.4
Yerine göre	28.6
Tek olarak	—

İlgililerin % 71,4 ü televizyonun diğer yöntem ve araçlarla kullanıldığı zaman daha etkili olacağını önermektedirler. Bu öneri tutarlı olup, araştırmalar televizyonun tek başına etkili olmadığını göstermektedir. Yerine göre seçeneğini öneren % 28,6 lık grubun eğitimi çok geniş anlamda ele aldığı düşünülürse tutarlıdır.

TABLO — 12

Türkiyede Televizyon İle Eğitim Sisteminin Yaygın Olarak İşletebilmek için Gerekli Alt Yapı Tesisleri Mevcut mudur.

	%
Hayır	52.8
Kısmen	43.0
Evet	1.4
Yanıtız	2.8

Ülkemizde televizyonla eğitim sisteminin yaygın olarak işletilebilmesi için gerekli alt yapı tesisleri yoktur. % 43 ün verdiği kısmen cevabı, eldeki mevcut tesis ve elemanları bu amaçla kullanılabileceği düşünülürse yerindedir.

TABLO — 13

Televizyonla Eğitim Uygulamalarına Geçildiğinde Mevcut Eğitim Uygulamalarında Büyük Değişiklikler Gerekir mi?

	%
Kısmen	40
Evet	38.6
Hayır	18.6
Yanıtız	2.8

İlgililerin % 40 ı televizyonla eğitim uygulamalarına geçildiğinde mevcut eğitim uygulamalarında kısmen (büyük) değişikliklerin olacağını söylemektedirler. Evet ve kısmen seçeneklerine verilen cevapların % 78,6 yı teşkil etmesi değişikliğin olacağını kanıtlamaktadır. Kanımca soru büyük değişiklikler gerekirmi şeklinde değil, değişiklikler gerekirmi, şeklinde sorulasydı daha tutarlı cevaplar alınabilirdi.

TABLO — 14

Yüksek Öğretim Alanında Televizyonla Eğitim Uygulamalarında Hangi Yaklaşım Ülkemiz İçin Uygundur.

	%
Açık üniversite	44.3
Mevcut üniversitelerin bünyesinde televizyonla eğitim yapabilecek Olanakları yaratmakla	38.6
Cevapsız	7.1

İki seçeneğe verilen cevaplar birbirine yakındır. % 44,3 ün açık üniversite önermesi sorunun şu anda kamu oyunca tartışılmakta olduğuna ve M.E. Bakanlığının bu öneriyi benimseme durumunda olmasına bağlanabilir. Açık üniversite yerine kapalı devre televizyon ile öğretim düzenine girişmeyi önermek daha tutarlı bir yol olarak görülmektedir. Nedenine gelince bu gün üniversitelere olan talebin karşılanamayışının en önemli nedeni öğretim üyesi eksikliğidir.

TABLO — 15

Televizyonla Eğitim Nasıl Denetlenebilir.

	%
Bazı programlara kredi verilebilir	22.9
Sertifika verilebilir	28.6
Bazı programlar için gerek yoktur	28
İşe girmede öncelik tanımlanabilir	11.3
Başka	25.7
Cevapsız	7.8

Bu soru ilgililerce değişik anlamlarda yorumlanmıştır. Verilen yanıtlara soru işareti konarak belirtilen durum, bazı ilgililerce başka seçeneğine değişik görüşler yazılarak belirtilmiştir. Televizyonla eğitimden yararlanma yolları ile denetleme yolları birbirine karıştırılmıştır.

Bu soruya verilen diğer cevaplar.

- i- Belli bir yetişmeden sonra yeterlik sınavlarıyla
- ii- Yaygın eğitimde anketlerle, örgün eğitimde sınavlarla
- iii- Sürekli olarak
- iv- Programdan sorumlu olan kuruluşlar tarafından
- v- Bu konu özel bir yönetmeliğe bağlıdır.
- vi- Yayın tür ve amacına göre değişik denetim uygulanabilir.
  - i- Yurdun çeşitli yörelerine TV. izleme salonları yapılmalıdır.
  - ii- Televizyon programları, televizyon alanına girmeyen yerlere (Cinoskop) ile filme alınıp kurulacak eğitim merkezlerinde yaygın olarak seyrettirilmelidir.
  - iii- Televizyonla eğitim, mektupla öğretimle desteklenmelidir.
  - iv- Bu tür uygulamaların başında ve sonunda bilimsel araştırmaların yapılması ve bu araştırmaların sonucuna göre yeniden düzenlemelere gidilmesi gerekir.
  - v- Kalkınmaya işe yönelik programlara öncelik verilmelidir. Kırsal kesim içinde tarımda modernleşme programlarına yönelmelidir.
  - vi- Dil farklılığı bulunan ülkelerde sırf bu amaçla programlar düzenlenebilir.

vii- Televizyonla eğitim hiçbir zaman örgün eğitimin yerine geçemez. Ancak onu tamamlayabilir.

viii- Bu aracı uygulayan ülkelere ilişkin uluslararası bir karşılaştırmanın (sosyal, siyasal, ekonomik ve siyasal sistemler) yapılması gerekmektedir.

viii- Yayınlar basılı eğitim malzemeleriyle desteklenmelidir.

ix- Paket programlarına öncelik verilmelidir.

x- Ülkemizde şu anda mevcut tek kanallı televizyon ile yapılan sınırlı ölçüde programlar zenginleştirilmelidir.

Açık uçlu soruya verilen cevaplar sorunların eksikliğini tamamladığı için önemlidir. Bu öneriler televizyonla eğitim uygulamalarına geçilmesine karar verilince gerek ön etüdler gerek, uygulama alanında tamamlanması gereken çalışmalarla çözümlenebilecektir.

TARTIŞMALAR VE SONUÇ

Önceki bölümlerde televizyonun eğitim sisteminde uygulama olanaklarına ilgililerin verdikleri yanıtları ve önerileri anket ve mülakat yolu ile saptayarak tablolar halinde verildi.

Bu bölümde araştırmadan çıkan sonuçlar ve çözüm yolları önerilecektir.

Eğitim krizinin sonuçları olarak, 1968 öğrenim yılında Dünyada ve Türkiyede gençlik eğitim düzenine baş kaldırıyor. Klasik eğitim kalıplarının değişmesini, başarılarını engelliyen nedenlerin yok edilmesini istiyordu. Türkiye'deki gençlik hareketlerinin bir birikim sonucu geliştiği söylenirken, birikimin birkaç yılla sınırlanamıyacağını, ama problemlerin kökeninin tüm eğitim sisteminde aramak gerektiğini düşünmek mümkündür.

Ülkemizin belli bir eğitim felsefesi olmayıp, eğitim sistemimizin amaçlarında ortak koordine çalışmaya gidilmemiştir. Cumhuriyetten bu yana ülkemizin koşullarına ilişkin reform çalışmaları uygulamaya geçememiştir. Her iktidar değişiminde Milli Eğitim Bakanları kişisel düşüncelerle bir takım yenileşme hareketlerine girmişlerdir. Yenileşme hareketleri eğitim teknisyenlerin bilgi ve görüşlerinden çok, baskı grublarının ve siyasi etkilerin tesirinde kalmıştır.

Son zamanlarda eğitim sorunlarının televizyon aracılığıyla çözüme gidilmesi önerileride bilimsel araştırmalara dayanmadan, sosyal ve siyasal baskılar sonucu, yığılma meydana getiren lise mezunları

açığını kapatabilmek için ileri sürülen fikirlerdir. Halbuki ilgililerin çoğunluğu televizyonla eğitimde, önce okuma yazma ve yetişkinler eğitimi sorunlarının çözümlenmesini istemektedirler. Nüfusunun % 41 i analfebet olan ülkemizde öncelikle bu sorunun ele alınması yerindedir. Bunun için olanakların çoğunluğu bu amaca yönlendirilmelidir.

Okul eğitiminin uzun süreli olduğu düşünülürse yetişkinlerin eğitiminin hazır insan eğitimi olması yönünden kısa süreli yetiştirici özellikler taşır. Bu alanda televizyon kısa zamanda mesleki ve vatandaşlık eğitimi verebilir.

Okuma yazma sorunları yalnız eğitsel olarak verilirse etkisiz olmaktadır. Okuma yazma yetişkinlerin gereksinmelerine ilişkin programlar halinde öğretilirse, hem okuma yazma, hem yetişkinler eğitimi sorunu çözümlenebilir.

İlk adım olarak, üst düzeyde karar verme organları televizyonun eğitimde kullanılmasını kabul etmektedirler. Televizyonun bir ülks olduğu ve ekonomimiz için pahalı olacağı gibi görüşler geride kalmıştır. Yalnız televizyonun eğitimde kullanılma amacının belirlenmesi ve araştırmaların yapılması gerekir. Sorunun aceleye getirilmeyecek denli önemli olduğu unutulmamalıdır.

Çalışmaların sıhhatli ve verimli olabilmesi için televizyonla eğitimde T.R.T M.E.B. ve üniversiteler sorumlu olmalıdır. Üç kuruluş arasında yeterli bağlantı sağlanabilirse her kuruluş binalarıyla, araçlarıyla ve elemanlarıyla hem programların hazırlanmasında, hemde uygulamada etkinlik sağlanabilir. Böylece başlangıçta televizyonla eğitimde M.E.B ve T.R.T. nin işbirliği ile hem ortak, hem de ayrı kanallarda yaygın yapmak olanak dahilindedir.

Toplumlar gibi organizasyonlarında başarıları yetiştirdikleri ve ve çalıştırdıkları kadrolarla düz orantılıdır. sistemde çalışacak personel M.E. Bakanlığı ve üniversite bünyesinde yetiştirilmelidir. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Basın Yayın Yüksek Okulunda bu elemanlar yetiştirilebilir. Henüz bilimsel bir alan olarak üniversitelerde yer almayan alanlar için öğretim üyesi yoksa bunlar yurt dışına gönderilerek yetiştirilebilir. Bu alanda soruna bilimsel açıdan bakılarak durumu idare etme yoluna gidilmemelidir.

Finansman sorunu devlet bütçesinden özel bir ödenek ayrılarak çözümlenebilir. Madem ki karar organı televizyonun eğitim sisteminde uygulanmasını kabul etmektedir. O halde bütçeden bu alan için ödenek ayrılabilir.

Televizyon yayınlarında geleneksel yöntemlerin eksiklikleri giderilebilir. Dersler kaliteli öğretmenle ve özenle hazırlanabilir. Ayrıca tüm yöntemlerden yararlanılabilir.

Televizyon yayınlarından öğretmenin yerini tutmak için değil, ama öğretimi zenginleştirmek için yararlanır. Ülkemizde televizyon diğer araçlarla kullanıldığı zaman daha etkili olacaktır. Onun için mevcut eğitim uygulamalarında kısmen değişiklik olacaktır.

Araştırmada ilgililer yüksek öğretim sınavlarına hazırlama ve sınıfta kalan öğrencilere tamamlayıcı kursların televizyonla eğitim sisteminde çözümlenmesini önermektedirler. Ülkemizde eğitsel olmaktan çok ticari bir amaç halini alan bu sorunlar gündüzleri boş olan Türkiye Radyo Televizyon kurumu tarafından çözümlenebilir.

Halen uygulanmakta olan mektupla öğretim, televizyonla eğitimle birleştirilmelidir. Böylece teorik olan öğretim etkinlik kazanmaktadır.

Uygulama esnasında, uygulamaların sürekli olarak araştırmalarla desteklenmesi zorunludur. Bu çift taraflı bir fayda sağlar hem ilgilerin daha iyi program hazırlamasını, hem de öğrencilerin katılmasına olanak vermektedir.

Çalışma da önemli olan nokta sonuçların geliştirilmesine ilgililerin katılmasıdır. Verilerden senteze gidilirken olanlar ve olabilecek çözümler önerilmiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1 **Alkan, Cevat**, *Eğitim Teknolojisi Ders Notları*. A.Ü. Eğitim Fakültesi, Ankara, 1972, 2 s. 4. A.g.e., s. 5
- 3 **Tokgöz, Oya**. *Türkiye ve Ortadoğu Ülkelerinde Radyo ve Televizyon Sistemleri*, A.U.S.B.F. Yayınları, Ankara, 1973, s. 13.
- 4 **Alkan**, A.g.e., s. 7.
- 5 **Maddison, John**. *Le role de la radio et de Television dans l'alphabétisation*, No: 62, Unesco, Paris, 1970.
- 6 **Oskay, Ünsal**. *Toplumsal Gelişimde Radyo ve Televizyon*, A.Ü. S.B.F. Yayınları, Ankara, 1971, s. 74.
- 7 **Tokgöz**, A.g.e., s. 163.
- 8 A.g.e., s. 192.
- 9 A.g.e., s. 205.
- 10 A.g.e., s. 210.

- 11 **Güzel, Şükrü.** *Televizyonla Direkt Öğretim Semineri*, Roma, 1966. (Teksir Materyal)
- 12 *Türkiye'de Milli Televizyon Şebekesi Etüdü*, s. 137-138.
- 13 *D.P.T., İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Radyo ve Televizyon Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 1966, s. 44-45.
- 14 *A.g.c.*, s. 47.
- 15 **Oskay, A.g.c.**, s. 21
- 16 **Maddison**, s. 9.
- 17 **Kılıç, Altemur.** *Milliyet*, 16 Eylül 1971